

ضوابط مالکیت فکری دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

این ضوابط به منظور تبیین سیاست‌های کلی و سازوکارهای اجرایی دانشگاه شهید بهشتی برای شناسایی مالکان دارایی فکری و در حمایت از حقوق آنان و با هدف تشویق و ترویج فرهنگ نوآوری در محیط دانشگاه و با توجه به قوانین موضوعه لازم‌الاجرا از جمله قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸، قانون ترجمه و تکثیر کتاب و نشریه و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲، قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹، قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶، قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب ۱۳۸۲، قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲ و معاهدات و کنوانسیون‌هایی که دولت ایران به آن‌ها پیوسته است از جمله کنوانسیون پاریس، مادرید، معاهده همکاری مشترک ثبت اختراعات و ضوابط جاری دانشگاه تنظیم شده است.

تعاریف

ماده ۱: اصطلاحات به کار رفته در این ضوابط به شرح زیر تعریف می‌گردد:

الف) دارایی فکری: به دارایی‌های حاصل از خلاقیت‌های فکری شخص یا اشخاص موضوع این ضوابط اطلاق می‌شود که عمدتاً در سه حوزه: ۱. ادبی و هنری و حقوق مرتبط مانند کتاب، مقاله، پایان‌نامه، رساله، پژوهش، نرم‌افزار رایانه‌ای غیراختراعی و هر سند مکتوب و یا دیجیتالی؛ ۲. صنعتی مانند اختراع، طرح صنعتی، نرم افزارهای قابل ثبت به عنوان اختراع و دیگر موارد و ۳. فناوری و مصادیق فناورانه، ارقام جدید گیاهی و سایر نوآوری‌ها خلق می‌شود.

ب) خالق دارایی فکری: به شخص یا اشخاصی اطلاق می‌شود که یکی از مصادیق بند الف را ایجاد کرده باشد.

ج) نوآوری: عبارت است از ایده‌ای نو و مفید که به صورت محصول، فرآیند یا خدمات جدید یا بهبود یافته، قابل بهره‌برداری باشد.

د) قرارداد اجازه بهره‌برداری (لیسانس): قراردادی است میان مالک دارایی فکری و متقاضی بهره‌برداری از آن که به موجب آن، متقاضی، حق بهره‌برداری از دارایی فکری را به دست می‌آورد.

ه) قرارداد پژوهشی: قراردادی است که دانشگاه به تنهایی یا با مشارکت دیگر اشخاص به دو صورت طرح درون‌سازمانی (با شخص یا اشخاص درون دانشگاه) یا برون‌سازمانی (با شخص یا اشخاص خارج از دانشگاه) برای پژوهش در موضوعی معین منعقد می‌کند.

و) حامی مالی: شخصی است که صرفاً تأمین مالی اجرای طرح و پروژه را، پس از اطلاع از تدوین آن توسط دانشگاه، بر عهده می‌گیرد.

ز) سفارش دهنده: شخصی است که طی قراردادی با دانشگاه، ساخت محصول و یا اجرای طرح یا پروژه‌ای را سفارش می‌دهد، خواه طرح مزبور را خود تهیه و تدوین کرده یا اینکه تدوین طرح و پروژه بر عهده دانشگاه باشد.

ح) اسرار تجاری: اطلاعاتی است که در صورت حفظ محرمانگی آن‌ها، برای صاحب خود ارزش تجاری و اقتصادی بالقوه یا بالفعل دارد.

دامنه‌ی شمول ضوابط

ماده ۲: اعضای هیأت علمی، کارکنان، کارمندان، دانشجویان همه‌ی مقاطع تحصیلی و نیز افراد فاقد رابطه‌ی استخدامی که در پروژه‌های تحقیقاتی در دانشگاه، شرکت و همکاری می‌کنند و به طور کلی، همه‌ی دانشکده‌ها، پژوهشکده‌ها و واحدهای تابعه‌ی دانشگاه مشمول این ضوابط هستند.

۱. حقوق مادی و معنوی آثار ادبی و هنری

ماده ۳: حقوق مادی و معنوی آثار ادبی و هنری مانند کتاب، مقاله، تألیف، ترجمه و نرم افزار به جز حقوق مادی آثار مندرج در ماده ۴ متعلق به خالق آن است. دانشگاه در انتشار این آثار حق تقدم دارد، لیکن چنانچه خالق اثر، رأساً نسبت به انتشار اثر اقدام کند، موظف به رعایت ماده ۲۳ می‌باشد.

ماده ۴: حقوق مادی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی و مقاله‌ها، نرم‌افزارها، کتاب و همه‌ی آثار مستخرج از آن‌ها، از جمله انتشار آن، به مدت یک سال از تاریخ ثبت در سیستم گلستان، متعلق به دانشگاه است. شورای مالکیت فکری در صورت تصمیم به انتشار اثر باید ضمن اعلام آن به خالق اثر، ظرف مدت ۳ ماه اقدام کند یا مراتب انصراف خود را اعلام نماید. انتشار مزبور، منصرف به نخستین چاپ و انتشار اثر است و شمارگان انتشار،

میزان حق التالیف خالق (که در هر حال کمتر از ۱۰ درصد قیمت پشت جلد نخواهد بود) و سایر جزئیات قرارداد طرفین، بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری دانشگاه تعیین خواهد شد.

در صورتی که دانشگاه ظرف مدت یک سال، نسبت به چاپ و انتشار اقدام نکند، خالق دارایی مزبور می‌تواند با کسب موافقت کتبی شورای مالکیت فکری و رعایت ماده ۲۳، شخصاً نسبت به چاپ و انتشار آن اقدام نماید.

تبصره ۱: در مقاله‌هایی که پس از دانش‌آموختگی به صورت ترکیبی از اطلاعات جدید و حداقل سی درصد از نتایج حاصل از پایان‌نامه یا رساله منتشر می‌شود نیز رعایت ماده ۲۳ الزامی است.

تبصره ۲: در خصوص اختراعات، طرح‌های صنعتی و سایر نوآوری‌های حاصل از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مزبور، مطابق ماده ۱۱ این ضوابط عمل خواهد شد.

ماده ۵: چنانچه انتشار مقاله‌های موضوع مواد ۳ و ۴ در مجله‌ها و نشریه‌های معتبر علمی بین‌المللی، مستلزم واگذاری همه حقوق مادی به ناشر باشد، دانشگاه با هدف نشر علم و ارتقای جایگاه علمی خود، از حقوق مزبور انصراف می‌دهد. خالق اثر علاوه بر رعایت مفاد ماده ۲۳ ملزم است ضمن ارائه گزارشی مبنی بر معرفی نمایه و وب‌گاه مجله، نسخه‌ای از مقاله انتشار یافته را به معاونت پژوهشی دانشگاه ارائه دهد.

ماده ۶: در همه موارد مذکور در مواد ۳ و ۴ که خالق اثر شخصاً اقدام به انتشار می‌کند، لازم است پس از انتشار، تعداد ۵ نسخه چاپی و ۳ نسخه الکترونیکی از آن به شورای مالکیت فکری اهدا نماید. در هر صورت، دانشگاه مجاز به بهره‌برداری علمی، آموزشی و غیرتجاری از این آثار، بدون کسب موافقت خالق آن و پرداخت حق‌الامتیاز، است.

ماده ۷: حق انتشار نتایج همه پژوهش‌های منتج به اختراع، طرح صنعتی یا دیگر نوآوری‌ها توسط خالق با هر عنوانی اعم از کتاب، مقاله، سمینار و انتشار در فضای مجازی و هر نوع انتشار دیگر، مشروط به اعلام کتبی به دانشگاه و اخذ مجوز مربوط از شورای مالکیت فکری است. در غیر این صورت، شورای مالکیت فکری نسبت به ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی‌ربط اقدام خواهد کرد.

تبصره ۳: در صورتی که دارایی فکری مزبور، موضوع قرارداد پژوهشی باشد و در این قرارداد درباره انتشار نتایج حاصل، ترتیب دیگری اتخاذ شده باشد، به همان نحو عمل خواهد شد.

ماده ۸: از آنجاکه خلق و تدوین ایده و طرح پایان‌نامه، رساله، پروژه و... با مشارکت دانشجو و اساتید راهنما و در برخی موارد با مشارکت گروه صورت می‌گیرد، اثر مزبور، اثر مشترک به شمار می‌آید و همه افراد

مشارکت‌کننده، خالق دارایی فکری و دارنده حقوق مادی و معنوی محسوب می‌شوند. تعیین میزان نسبت مذکور بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری خواهد بود.

ماده ۹: در انتشار آثار ادبی و هنری متعلق به دانشگاه از قبیل آثاری که به سفارش دانشگاه خلق می‌شوند، لازم است عبارت «کلیه حقوق این اثر متعلق به دانشگاه شهید بهشتی است» قید شود.

۲. مالکیت حقوق مادی و معنوی اختراعات، طرح‌های صنعتی و سایر نوآوری‌ها

ماده ۱۰: مالکیت حقوق مادی اختراعات، طرح‌های صنعتی، فناوری‌ها و سایر نوآوری‌های صنعتی خلق شده در دانشگاه به استثنای موارد مندرج در ماده ۱۱، به نسبت مساوی متعلق به خالق آن و دانشگاه است. از حیث حقوق معنوی، خالق دارایی‌های فکری مذکور به عنوان مخترع، طراح و ... محسوب خواهد شد.

ماده ۱۱: در خصوص اختراعات، طرح‌ها، فناوری‌ها و نوآوری‌های حاصل از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد، رساله دکتری یا سمینارهای درسی دانشجویان، مالکیت ۵۰ درصد از حقوق مادی دارایی فکری مزبور متعلق به دانشجوست و میزان مالکیت دانشگاه و اساتید مدون‌کننده طرح، از جمله استاد راهنما، بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری تعیین خواهد شد.

ماده ۱۲: مالکیت دانشگاه نسبت به حقوق مادی مربوط به اختراعات، طرح‌ها، فناوری‌ها و دیگر نوآوری‌هایی که موضوع قراردادهای کسب، خرید، بهره‌برداری، واگذاری و انتقال فناوری، دانش فنی و سایر دارایی‌های فکری خلق شده به غیر از موارد مذکور در این ضوابط هستند، در قراردادهای مزبور تعیین می‌شود و خارج از شمول این ضوابط است، لیکن در خصوص قرارداد طرح‌های پژوهشی به شرح ذیل عمل خواهد شد.

مالکیت نتایج اجرای قراردادهای طرح‌های پژوهشی

الف) طرح‌های درون‌سازمانی

ماده ۱۳: در طرح‌های پژوهشی درون‌سازمانی، اعم از اینکه استاد یا دانشجو، طرح را تدوین و اجرا کرده باشد یا دانشگاه، طرح را تهیه و تدوین کرده باشد و استاد یا دانشجو صرفاً آن را اجرا کند، تعیین مالکیت حقوق مادی و معنوی خالق دارایی فکری، بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری صورت خواهد گرفت.

ب) طرح‌های برون‌سازمانی

ماده ۱۴: چنانچه پروژه خلق یک دارایی فکری، حامی مالی قرار داشته باشد، مالکیت دارایی مزبور متعلق به دانشگاه است و حامی مالی در انعقاد قرارداد اجازه بهره‌برداری، اولویت خواهد داشت، لیکن در صورتی که در قرارداد میان دانشگاه و حامی مالی، در خصوص مالکیت حقوق مادی یا درآمدهای حاصل از تجاری‌سازی دارایی فکری، ترتیب دیگری اتخاذ شده باشد، بر آن اساس عمل خواهد شد. دارنده حقوق معنوی این دارایی، مطابق این ضوابط تعیین خواهد شد.

ماده ۱۵: مالکیت حقوق مادی در قراردادهایی که به سفارش شخصی خارج از دانشگاه، توسط دانشگاه به عنوان مجری به اجرا در می‌آید، بر اساس قرارداد میان سفارش‌دهنده و دانشگاه تعیین خواهد شد.

ماده ۱۶: در قرارداد داخلی منعقد شده میان دانشگاه و عضو هیئت علمی (مجری طرح برون‌سازمانی)، سهم حقوق مالکانه مقرر در قرارداد برون‌سازمانی برای دانشگاه، بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری، میان عضو هیئت علمی مجری و دانشگاه توزیع خواهد شد.

ماده ۱۷: همه افراد مشمول این ضوابط موظف‌اند آن دسته از خلاقیت‌های فکری و پروژه‌های خود را که با استفاده از امکانات و منابع دانشگاه به انجام می‌رسانند، تحت نظارت دانشگاه و با رعایت این ضوابط انجام دهند. در غیر این صورت، شورای مالکیت فکری نسبت به ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی‌ربط اقدام خواهد کرد. علاوه بر این، مفاد ماده ۲۴ نیز در این مورد اجرا خواهد شد.

نحوه تخصیص درآمدهای حاصل از تجاری‌سازی دارایی‌های فکری

ماده ۱۸: درآمدها و منافع حاصل از تجاری‌سازی و بهره‌برداری از اختراعات، طرح‌ها و همه نوآوری‌ها، به نحو مقرر در این ماده تسهیم خواهد شد، مگر اینکه در قرارداد با ثالث، ترتیب دیگری اتخاذ شده باشد. تصمیم‌گیری درباره نحوه تقسیم این درآمدها با توجه به ضابطه زیر و شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری بر عهده شورای مزبور خواهد بود.

همه درآمد حاصل تا هنگامی که کلیه هزینه‌های مربوط به حمایت و بهره‌برداری از دارایی فکری مانند هزینه‌های ثبت، اخذ مجوز، بازاریابی و تجاری‌سازی آن مستهلک شود، متعلق به دانشگاه خواهد بود. پس از استهلاک هزینه‌های مذکور، درآمد، بدین نحو تسهیم خواهد شد:

- سهم خالق/خالقان دارایی فکری تا مبلغ ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال (یکصد میلیون ریال)، ۵۰ درصد خواهد بود. نسبت سهم مزبور در درآمدهای بالاتر بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری، که هر دو سال یک بار بازنگری خواهد شد، تعیین می‌شود.

- تعیین سهم واحدهای مختلف دانشگاه اعم از دانشکده یا پژوهشکده مربوط و دفتر تجاری‌سازی و پشتیبانی فناوری، بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری، که به تأیید و ابلاغ رئیس دانشگاه می‌رسد، صورت خواهد گرفت.

- مابقی، سهم دانشگاه است که با افزایش درآمد بیش از مبلغ ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال (یکصد میلیون ریال)، بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورا، افزایش خواهد یافت.

تبصره ۴: چنانچه دانشگاه هیچ‌گونه نقشی در فرآیند تجاری‌سازی ایفا نکرده باشد و خالق دارایی فکری شخصاً به این امر اقدام کند، سهم وی برابر میزان مالکیتی است که مطابق این ضوابط و بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای مالکیت فکری برای خالق دارایی فکری در نظر گرفته شده است و با افزایش مبلغ، سهم مزبور کاهش نخواهد یافت.

ثبت دارایی فکری

ماده ۱۹: دانشگاه برای ثبت دارایی‌های فکری خود در مراجع ذی‌صلاح تقدم دارد. در صورت اقدام نکردن برای ثبت، خالق دارایی فکری می‌تواند با کسب موافقت کتبی شورای مالکیت فکری، نسبت به ثبت آن در مراجع ذی‌صلاح با حفظ مالکیت دانشگاه شخصاً، اقدام کند. در غیر این صورت، شورای مالکیت فکری برای ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی‌ربط اقدام خواهد کرد.

افشای اطلاعات

ماده ۲۰: همه افراد مشمول این ضوابط موظف‌اند حداکثر ظرف مدت یک ماه دانشگاه را در جریان کلیه اختراعات، اکتشاف‌ها و سایر نوآوری‌های موضوع این ضوابط قرار دهند. اطلاعات مزبور باید به صورت کتبی و تفصیلی و ممه‌ور به مهر محرمانه به شورای مالکیت فکری ارسال شود. در غیر این صورت، شورای مالکیت فکری نسبت به ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی‌ربط اقدام خواهد کرد.

تعهد به رازداری و حفظ محرمانگی اسرار تجاری

ماده ۲۱: در صورتی که دارایی فکری مشمول این ضوابط و اطلاعات مربوط به آن، بدون موافقت کتبی دانشگاه به هر نحوی افشا شود یا در اختیار ثالث قرار گیرد، شورای مالکیت فکری برای ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی ربط اقدام خواهد نمود. چنانچه سهمی از درآمد حاصل از تجاری سازی دارایی فکری مزبور برای شخص متخلف در نظر گرفته شده باشد، نسبت به آن هیچ گونه ادعایی نخواهد داشت و در صورت دریافت، متعهد به استرداد آن به دانشگاه می باشد.

ماده ۲۲: در مواردی که طرح یا پروژه موضوع این ضوابط منجر به خلق دارایی فکری نشود ولی حاوی ایده یا اطلاعات با ارزشی باشد، ایده ها، اطلاعات و داده های مزبور متعلق به دانشگاه است و به تشخیص دانشگاه، اسرار تجاری به شمار می آید و محرمانگی آنها باید حفظ شود. در غیر این صورت، شورای مالکیت فکری برای ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی ربط اقدام خواهد نمود.

۳- استفاده از نام، نشان و علامت دانشگاه

ماده ۲۳: همه اشخاص مشمول این ضوابط مکلفند در انتشار دارایی های فکری و آثاری که در دانشگاه به هر عنوانی اعم از کتاب، مقاله، کنفرانس، همایش و ... خلق و ایجاد شده است، نام و نشان دانشگاه را ذکر کنند. در غیر این صورت، شورای مالکیت فکری برای ارزیابی تخلف، میزان خسارت وارده به دانشگاه و گزارش آن به مراجع ذی ربط اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۴: استفاده از نام و نشان دانشگاه در غیر از موارد مذکور در این ضوابط، منوط به موافقت کتبی و پرداخت مبلغی بر اساس شیوه نامه مصوب شورای مالکیت فکری خواهد بود.

ساختار اجرایی

ماده ۲۵: سیاست گذاری، برنامه ریزی، تدوین شیوه نامه های لازم و تصمیم گیری در مورد ضوابط تعیین حقوق مالکیت فکری دانشگاه و اشخاص موضوع این ضوابط، توسط «شورای مالکیت فکری» دانشگاه انجام می شود. شورای مزبور متشکل از افراد زیر است:

۱. معاون پژوهشی و فناوری به عنوان رئیس شورا؛

۲. مدیر امور حقوقی به عنوان نایب رئیس؛

۳. مدیر فناوری و ارتباط با صنعت؛

۴. مدیر مرکز رشد واحدهای فناوری؛

۵. مدیر دفتر تجاری سازی و پشتیبانی فناوری؛

۶. معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده/پژوهشکده/پردیس (حسب مورد)؛

۷. خالق دارایی فکری (حسب مورد).

آیین‌نامهٔ مربوط به نظام اجرایی شورای مزبور در خصوص تبیین وظایف و اختیارات، نحوهٔ تشکیل جلسات و تصمیم‌گیری‌های آن، ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این ضوابط حاضر توسط مدیریت امور حقوقی دانشگاه تهیه و به تصویب شورای مالکیت فکری خواهد رسید.

مادهٔ ۲۶: بازاریابی و تجاری‌سازی دارایی‌های فکری دانشگاه و امور مربوط به آن نظیر ارزش‌گذاری اولیه و یافتن شرکای مناسب برای تجاری‌سازی بر عهدهٔ «دفتر تجاری‌سازی و پشتیبانی فناوری» خواهد بود که تعیین ساختار و ساز و کار اجرایی آن ظرف مدت شش ماه از تشکیل شورای مالکیت فکری، توسط شورای مزبور صورت می‌پذیرد.

موارد تشویقی

مادهٔ ۲۷: به منظور تشویق همهٔ خالقان دارایی‌های فکری اعم از پدیدآورندگان، مخترعان، مکتشفان و نوآوران در محیط دانشگاه، شورای مالکیت فکری دانشگاه می‌تواند برای انتشار هر اثر، ثبت هر اختراع و طرح صنعتی یا رقم گیاهی نزد ادارهٔ ثبت ملی یا خارجی مربوط یا برای تولید هر نوع نوآوری مورد تأیید سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران و یا مراجع معتبر بین‌المللی، حداکثر تا ۳۰ درصد، اعتبار ویژهٔ پژوهشی (گرنٔ) خالق آن را به تشخیص رئیس دانشگاه افزایش دهد.

حقوق شخص ثالث

مادهٔ ۲۸: در صورتی که افراد مشمول این ضوابط، تمام یا بخشی از اثر متعلق به شخص ثالث را که مورد حمایت قانون است، به نام خود نشر یا پخش یا عرضه کنند یا حق اختراع و طرح صنعتی و سایر حقوق فکری متعلق به اشخاص دیگر را نقض نمایند، به شرط اثبات نزد مراجع قضایی صالحهٔ داخلی یا با اعلام رسمی مراکز بین‌المللی و به تشخیص شورای مالکیت فکری، مشمول مقررات انضباطی دانشگاه نیز خواهند بود.

حل و فصل اختلافات

ماده ۲۹: حل و فصل کلیه اختلافات ناشی از اجرای این ضوابط و تفسیر مفاد آن، توسط شورای مالکیت فکری دانشگاه صورت خواهد گرفت. در صورت عدم توافق طرفین، نظریه استعلامی از شورای حقوقی دانشگاه برای طرفین لازم الاجراست. با وجود این، چنانچه در این خصوص قراردادی وجود داشته باشد که طرفین، حل اختلافات فی مابین را در صلاحیت مرجع دیگری قرار داده باشند، بر آن اساس عمل خواهد شد.

ماده ۳۰: این ضوابط در ۳۰ ماده و ۴ تبصره در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۰۱ به تصویب شورای دانشگاه شهید بهشتی رسید و از تاریخ تصویب قابل اجراست.